

PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU KINH TẾ

TS. Kiều Thanh Nga

Viện Hàn lâm Khoa học Xã hội Việt Nam

Email: kieuthanhnga@iames.gov.vn

Tel: 0986654176

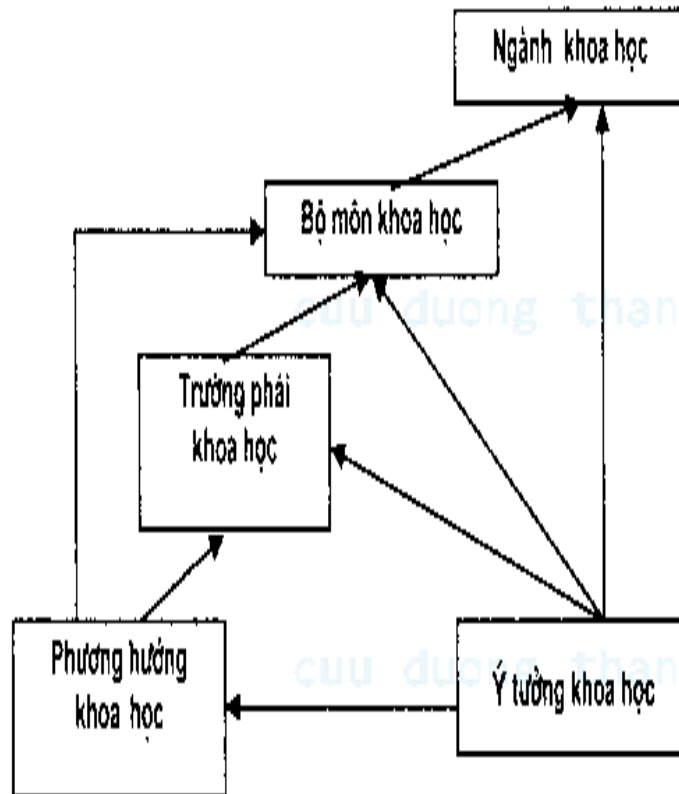
Chương 1: Tổng quan về môn học phương pháp nghiên cứu kinh tế

- ❖ Khái niệm
- ❖ Phân loại
- ❖ Sản phẩm
- ❖ Phương pháp NCKH
- ❖ Quy trình NCKH

I. Khái niệm

1. Khoa học:

- Là hệ thống tri thức về các quy luật của vật chất và sự vận động của vật chất, những quy luật của tự nhiên, xã hội, tư duy (UNESCO)

Logic phát triển của khoa học

Khoa học giúp cho loài người:

- Giải thích một cách đúng đắn nguồn gốc và sự phát triển của các sự kiện hiện thực xảy ra trong tự nhiên, xã hội.
- Phát hiện những mối liên hệ bản chất của các hiện thực.
- Trang bị những tri thức về quy luật khách quan của thế giới hiện thực, để từ đó con người có thể áp dụng những qui luật đó trong thực tiễn sản xuất và đời sống.
- Hoàn thiện khả năng trí tuệ của con người, để có thể giới quan đúng đắn, xem xét sự kiện một cách biện chứng, giải phóng con người khỏi mê tín dị đoan.
- Tạo điều kiện để con người nâng cao quyền lực kiểm soát các lực lượng tự nhiên, giúp giảm bớt công sức lao động, làm cho đời sống con người được dễ dàng hơn.

I. Khái niệm (cont.)

2. Nghiên cứu khoa học:

Là quá trình **tìm kiếm** những điều mà khoa học chưa biết; **phát hiện** bản chất sự vật, phát triển nhận thức khoa học về thế giới; **sáng tạo** phương pháp mới và phương tiện kỹ thuật mới để cải tạo thế giới

- Mục đích của NCKH:

- Khám phá những kiến thức mới
- Giải thích lại những sự kiện cũ bằng các học thuyết mới
- Hiệu đính, tu chỉnh những học thuyết, định luật đã có
- Dựa theo những sự kiện mới tìm được để hình thành nên học thuyết hoàn hảo hơn.

I. Khái niệm (cont.)

❖ **Nghiên cứu khoa học kinh tế:**

- Là môn khoa học xã hội nghiên cứu sự chọn lựa của con người trong việc sử dụng những nguồn lực có giới hạn để sản xuất ra của cải vật chất đáp ứng nhu cầu ngày càng cao của con người.
- Là quá trình thu thập, ghi chép, phân tích dữ liệu một cách có hệ thống nhằm nâng cao hiểu biết hay để giải quyết các câu hỏi liên quan tới kinh tế.

Nghiên cứu khoa học cần con người như thế nào?

- Có kiến thức về lĩnh vực nghiên cứu.
- Có đam mê nghiên cứu, ham thích tìm tòi, khám phá cái mới.
- Có sự khách quan và trung thực về khoa học (đạo đức khoa học).
- Biết cách làm việc độc lập, tập thể và có phương pháp.
- Liên tục rèn luyện năng lực nghiên cứu từ lúc là sinh viên

Ai là người nghiên cứu khoa học?

- Các nhà nghiên cứu ở nhiều lĩnh vực khác nhau ở các Viện, Trung tâm Nghiên cứu.
- Các giáo sư, giảng viên ở các trường đại học, cao đẳng, trung học chuyên nghiệp.
- Các chuyên gia ở các cơ quan quản lý nhà nước.
- Các công ty, viện nghiên cứu tư nhân.
- Sinh viên ham thích NCKH ở các trường đại học.

II. Phân loại nghiên cứu khoa học

- 1. Phân loại theo chức năng nghiên cứu**
- 2. Phân loại theo giai đoạn nghiên cứu**
- 3. Phân loại theo đối tượng nghiên cứu**
- 4. Phân loại theo hình thức nghiên cứu**
- 5. Phân loại nghiên cứu kinh tế**

II. Phân loại nghiên cứu khoa học (cont.)

1. Phân loại theo chức năng nghiên cứu:

- Nghiên cứu mô tả: **Hiện trạng**
- Nghiên cứu giải thích: **Nguyên nhân**
- Nghiên cứu giải pháp: **Giải pháp**
- Nghiên cứu dự báo: **Nhìn trước**

II. Phân loại nghiên cứu khoa học (cont.)

2. Phân loại theo giai đoạn nghiên cứu: (UNESCO)

PHÂN LOẠI		SẢN PHẨM
R &	Nghiên cứu cơ bản	Khám phá quy luật và tạo ra các lý thuyết
	Nghiên cứu ứng dụng	Vận dụng lý thuyết để mô tả, giải thích, dự báo và đề xuất giải pháp
D	Triển khai	Thường dùng trong công nghệ, nhằm chế tác các sản phẩm mới

II. Phân loại nghiên cứu khoa học (cont.)

3. Phân loại theo đối tượng nghiên cứu: (UNESCO)

- Nhóm các khoa học tự nhiên và khoa học chính xác
- Nhóm các khoa học kỹ thuật và công nghệ
- Nhóm các khoa học về sức khỏe
- Nhóm các khoa học về nông nghiệp
- Nhóm các khoa học về xã hội và nhân văn

II. Phân loại nghiên cứu khoa học (cont.)

4. Phân loại theo hình thức nghiên cứu:

- Tiểu luận
- Luận văn tốt nghiệp
- Đồ án tốt nghiệp
- Luận án
- Bài báo khoa học
- Báo cáo khoa học
- Sách giáo khoa, sách chuyên khảo

II. Phân loại nghiên cứu khoa học (cont.)

5. Phân loại nghiên cứu kinh tế

- Kinh tế vĩ mô, kinh tế vi mô, kinh tế thế giới
- Kinh tế học thực chứng, kinh tế học chuẩn tắc
- Kinh tế chính thống, kinh tế phi chính thống
- Nghiên cứu kinh tế kết hợp với các ngành khoa học khác: địa kinh tế, lịch sử kinh tế, kinh tế công cộng, kinh tế quốc tế, kinh tế lao động....

III. Sản phẩm NCKH

- **Phát hiện**

n có:

- Quy luật xã hội: quy luật giá trị thặng dư, cung cầu...
- radium; từ trường...
- t quay quanh mặt trời, trái đất nóng lên...

- **Phát minh**

n có:

- n.
- Quy luật kinh tế: quy luật cung – cầu, quy luật giá trị...

- **Sáng chế**

áp dụng được.

- Máy hơi nước, bom nguyên tử, máy bay tàng hình....

So sánh phát hiện, phát minh, sáng chế

	Phát hiện	Phát minh	Sáng chế
Bản chất	Nhận ra vật thể, chất, trường hoặc quy luật xã hội vốn tồn tại	Nhận ra quy luật tự nhiên, quy luật toán học vốn tồn tại	Tạo ra phương tiện mới về nguyên lý kỹ thuật, chưa từng tồn tại
Khả năng áp dụng để giải thích thế giới	Có	Có	Không
Khả năng áp dụng vào sản xuất/đời sống	Không trực tiếp, mà phải qua các giải pháp vận dụng	Không trực tiếp, mà phải qua sáng chế	Có thể áp dụng trực tiếp hoặc qua thử nghiệm
Giá trị thương mại	Không	Không	Mua bán Patent và Licence
Bảo hộ pháp lý	Bảo hộ tác phẩm viết về các phát hiện và phát minh theo các đạo luật về quyền tác giả chứ không bảo hộ bản thân các phát hiện và phát minh	Bảo hộ tác phẩm viết về các phát hiện và phát minh theo các đạo luật về quyền tác giả, chứ không phải bảo hộ bản thân các phát hiện và phát minh	Bảo hộ quyền sở hữu công nghiệp
Tồn tại cùng lịch sử	Có	Có	Tiêu vong theo sự tiến bộ công nghệ

IV. Phương pháp NCKH

❖ Theo Logic suy luận:

- Phương pháp diễn giải
- Phương pháp quy nạp
- Phương pháp loại suy

❖ Theo cách thức thu thập thông tin:

- Phương pháp thực nghiệm
- Phương pháp phi thực nghiệm:

+ Hỏi chuyên gia

+ Phỏng vấn

+ Điều tra bảng hỏi

+ Nghiên cứu tình huống

Phương pháp suy luận:

DIỄN DỊCH	<u>từ cái chung</u> → <u>đến riêng</u>
QUY NẠP	<u>từ cái riêng</u> → <u>đến chung</u>
LOẠI SUY	<u>từ cái riêng</u> → <u>đến riêng</u>

Ví dụ về phương pháp suy luận:

1. Suy luận diễn giải: **đi từ chung đến riêng**

VD: Mọi người đều chết, ông T là người, vậy ông T rồi cũng sẽ chết

2. Suy luận quy nạp: **đi từ cái riêng đến cái chung, từ cái cụ thể đến cái trừu tượng**

VD: Từ thực tế: đất đai thoái hóa, ô nhiễm không khí..., từ đó cho thấy ô nhiễm môi trường đang là thảm họa đối với loài người.

3. Loại suy: **từ cái riêng đến cái riêng**

VD: Độc tố này gây hại cho chuột thì độc tố này cũng có thể gây hại cho người

Phương pháp thu thập thông tin

Khái niệm:

❖ Nghiên cứu khoa học là quá trình thu thập và chế biến thông tin

m” của nghiên cứu khoa học

Mục đích thu thập thông tin:

- Xác nhận lý do nghiên cứu
- Tìm hiểu lịch sử nghiên cứu
- Xác định mục tiêu nghiên cứu
- Phát hiện vấn đề nghiên cứu
- Đặt giả thuyết nghiên cứu
- tìm kiếm, phát hiện, chứng minh luận cứ
- chứng minh giả thuyết

Quá trình thu thập thông tin:

1. Chọn phương pháp tiếp cận
2. Thu thập thông tin
3. Xử lý thông tin
4. Thực hiện các phép suy luận logic

cuu duong than cong. com

Liên hệ logic của các bước thu thập thông tin:

m khoa học:

Sự kiện → n đề → Giả thuyết

m khoa học

→ Tiếp cận (Khảo hướng),

→ Thu thập thông tin

→ Xử lý thông tin

→ Suy luận

→ Đưa ra kết luận của nghiên cứu

Những điểm cần lưu ý trong NCKT:

- Phương pháp phi thực nghiệm là phổ biến
- Gồm cả nghiên cứu lý thuyết và nghiên cứu ứng dụng
- Kinh tế học không phải là một khoa học có tính chính xác

cuu duong than cong. com

Một số ví dụ về NCKT:

- ✓ Nghiên cứu giá cả và lạm phát
- ✓ Nghiên cứu đầu tư nước ngoài vào Việt Nam
- ✓ Nghiên cứu xuất khẩu gạo ở Việt Nam sau khi Việt Nam gia nhập WTO
- ✓ Nghiên cứu nhu cầu tiêu dùng hàng nội của người Việt
- ✓ Nghiên cứu khủng hoảng nợ công ở EU

Quy trình nghiên cứu khoa học

Làm đề tài nghiên cứu bắt đầu từ đâu?

TRÌNH TỰ CHUNG:

Bước 1: Lựa chọn chủ đề nghiên cứu

Bước 2: Xây dựng đề cương và lập kế hoạch nghiên cứu

Bước 3: Thu thập và xử lý thông tin

Bước 4: Viết báo cáo nghiên cứu

Bước 5: Đánh giá, nghiệm thu đề tài

Bước 6: Công bố, bảo vệ, áp dụng vào thực tiễn